

Arkitektur och konst: Sankta Katarina kyrka genom århundradena

Kristendomen har predikats i området för den nuvarande Sankta Katarina församling i minst nio hundra år. De ursprungliga bosättningarna i området fanns i byarna Nummi och Kairinen. Arkeologiska fynd från den gamla kyrkogården i Kirkkomäki visar att området på något sätt har påverkats av kristendomen sedan 1000-talet. Det har förekommit kyrklig verksamhet i området sedan 1200-talet.

Det exakta datumet för grundandet av Sankta Katarina församling, eller Nummi församling, är inte känt, men det går tillbaka till 1200-talet, då andra församlingar grundades i området i samband med inrättandet av biskopssätet. Dominikanerorden kan ha spelat en betydande roll i kyrkans tidiga skeden. Kyrkan är tillägnad martyren Sankta Katarina av Alexandria, förmodligen redan när församlingen grundades. Träskulpturen från 1200-talet av Katarina av Alexandria på altavväggen är den äldsta av kyrkans artefakter och har varit med om mycket – den överlevde till och med en partiell brand i kyrkan, där lågor slickade dess yta mörk. Idag syftar kyrkans namn också på Katarina av Siena, som levde på 1200-talet och avbildas i en väggmålning på norra sidan av skalfönstret.

Den första skriftliga uppgiften om församlingen är från 1309. Vid den tiden stod en träkyrka på platsen för Sankta Katarina kyrka. Enligt legenden förstördes den gamla kyrkan 1396 när den plundrades och brändes av tyska pirater som kallades Vitalbröderna. I ljuset av dagens kunskap är Vitalbrödernas attack mot Sankta Katarina kyrka dock bara en legend.

I mitten av 1400-talet byggdes kyrkan om i sten. Kyrkan sägs ursprungligen ha utformats som en tvåflöjlad kyrka, med endast en pelarrad i mitten och två fönster i den östra änden. Planerna ändrades dock mitt under bygget, och kyrkan byggdes till slut som en treskeppig kyrka, i likhet med andra kyrkor i stiftet. Detta framgår bland annat av att prästens dörr på ”fel” sida av kyrkan så att säga har stängts och förvandlats till en garderob.

Den nuvarande predikstolen är från 1654. Träskulpturerna på predikstolen har skapats av Matthias Reiman från Åbo. Den 12-delade gallerimålningen av evangelisterna och apostlarna på orgelläktarens byst målades av kyrkomålaren Jonas Bergman under 1759–60. Han målade också den tidigare altartavlan på norra väggen i kyrkosalen, som föreställer instiftandet av nattvarden.

År 1804 hölls en biskopsinspektion i S:t Karins församling, där kyrkans skick uppmärksammades. Enligt samtida vittnesmål var kyrkan också mycket mörk vid den tiden, till och med "kusligt mörk". Mellan 1806 och 1807 genomgick kyrkan många reparationer och byggnadsarbeten – ett nytt fönster öppnades i den norra väggen och mörkret fick ge vika för ljuset. I slutet av 1800-talet var dock kyrkan återigen i behov av renovering, och de renoveringar som planerades av arkitekten J. Stenbäck genomfördes vid sekelskiftet. De tidigare gömda medeltida målningarna i skalvalvet och på östra väggen avslöjades och restaurerades, om än lite hårdhänt.

S:t Karins församling delades i två församlingar 1990 längs gränsen mellan S:t Karins kommun och Åbo stad. Den del som blev kvar i Åbo stad kallades Åbo Katarina församling, och den gamla stenkyrkan i S:t Karins, som fungerade som församlingens kyrka, kom att kallas Sankta Katarina kyrka.